

ZIEDONĖ ZAVECKIENĖ

GYVENIMAS TARP KNYGŲ

Algimantui Jonui Lukošiuūnai atminti
(1934.1.15 — 1990.VIII.16)

Vienas iš žmonių, daug nusipelnusių Lietuvos kultūrai ir palikusių gerumo pėdsaką, buvo Algimantas Jonas Lukošiuūnas. Artimųjų jis vadintas tiesiog Algimantu. Taip ir pasirašinėdavo¹. Knygų, spaudos darbuotojai atsimena A. Lukošiuūną kaip buvusį Lietuvos knygų rūmų direktorių. Šis darbas susijęs su paskutiniu juo jo gyvenimo ir veiklos laikotarpiu, todėl labiausiai žinomas visuomenei.

Sunku patikėti, kad tokiam jaunam žmogui jau reikia rašyti nekrologinio pobūdžio straipsnį. Laikas, gamta ar Dievas (kas kuo tiki) šį kartą buvo negailestingi. A. Lukošiuūnas slėpė savo negalias, norėjo išlikti paslaugus ir džentelmeniškas, bet jėgos vis seko. Jau sunku pasidare užlipti Knygų rūmų laiptais, eiti ilgais koridoriais. Matyt, turėdamas viltį dar sustiprėti, atkakliai dirbo. Skundėsi neva tik radikulitu, nors, kaip teigia artimieji, paskutiniu metu žinojo, kad serga sunkia liga (kraujo vėžiu), bet stengdavosi pailginti kraujo perpylimo tarpsnius, vildamasis, kad šitaip pratęs gyvenimą. Norėjo viską žinoti, daug skaitė. Jau labai sunkiai sirgdamas, perskaitė rusų kalba Umberto Eko „Rožės vardą“. Paskutinę savo gyvenimo dieną skaitinėjo A. Solženycina, o prieš kelias valandas iki mirties prašė sūnų (žurnalistą, mokslų kandidatą) padaryti respublikos laikraščių apžvalgą, nes labai domėjosi atgimstančios Lietuvos įvykiais. 1990 m. rugpjūčio 16 d. 2 val. nakties gyvybės siūlas nutrūko. Algimantas paliko savo artimuosius — mylimą žmoną Laimę, sūnų Marių. Jau buvo ir maža anūkėlė, irgi Laimė, kuri vargu ar prisimins senelį. Prie karsto, tiesa, nebestovėjo Algimanto motina, kuri jį viena išvedė į gyvenimą, nes tėvo seniai nebebuvo tarp gyvųjų.

Algimantas Lukošiuūnas išėjo iš mūsų pačiame brandume. Ne visi jį matė jau ligos palaužtą, todėl daugelio atmintyje išliko žvalus, energingas, pasitempęs. Gyvenimas jam lėmė nelengvą bibliotekininko duoną, tačiau šiuo darbu niekada nesibodėjo. Kai 1977 m. atsirado galimybė siųsti atstovą iš Lietuvos stebėtoju į IFLA (Tarptautinės bibliotekininkų federacijų asociacijos) sesiją Briuselyje, šios organizacijos sesijos delegatas prof. L. Vladimirovas nedvejodamas pasiūlė A. Lukošiuūną. Imponavo šio žmogaus erudicija, kalbų žinojimas, taktas. A. Lukošiuūnas pasitikėjimo neapvytlė. Jis susitiko su užsieniečiais, susitarė dėl užsienio lietuvių dovanojamų knygų atgabenimo ir perdavimo Lietuvos nacionalinei M. Mažvydo (tada LTSR valstybinei respublikinei) bibliotekai.

¹ Kai kuriuose straipsniuose jis yra nurodęs ir slapyvardį A. Laukaitis.

Bendrauti su A. Lukošiuonu man teko nedaug. Keletą kartų susitikome jo rengtos respublikinės konferencijos metu. Kurį laiką kartu dirbome Kultūros darbuotojų tobulinimosi institute. Vėliau Knygų rūmuose teko kalbėtis nacionalinės bibliografijos rengimo klausimais.

Mane stebino Algimanto nuovokumas, išradingumas, sumanumas, dėmesys kiekvienai iškilusiai problemai. Prisimenu jį ir kaip draugišką, nuoširdų pašnekovą už mūsų katedrų kuklių švenčių stalo. Iki šiol skamba doc. V. Stonienės jubiliejaus metu kažkieno perskaityta Just. Marcinkevičiaus eilėraščio ištrauka apie gyvenimą, laiką, jo prasnę:

„Tolumos, tolumos, platumos, platumos,

Amžinos amžinu laiko sruvenimu.

Jos neapprėpiamos, jos neužmatomos.

Sako, kad jas ir vadina gyvenimu“.

Pasirodo, šiuos posmus Algimantas mokėjo atmintinai, matyt, suvokdamas juose didelę, gilią išmintį, gyvenimo meilę. Kaip prisimena žmona Laimė Lukošiuonienė², kartu praleidusi 34 bendro gyvenimo metus, jos vyras su knyga nesiskyrė visą gyvenimą. Labai mėgo poeziją, knygas apie meną, teatrą, ypač baletą. Kolekcionavo mažo formato dedikuotas knygas ir šiaip įvairaus turinio, net kulinarijos knygas. Tiksliai pagal jas mėgdavo retsykiais ir valgi gaminti.

Gal kai kam atrodytų, kad moksliniame leidinyje nevertėtų per daug įsileisti į smulkmenas, asmeninio gyvenimo užkuliusius. Tačiau be aplinkos, be žmonių, su kuriais bendrauta, sunku iki galo suvokti ir pačią asmenybę. Dėl to čia bus bandoma plačiau apžvelgti A. Lukošiuono gyvenimą, padarytus ar nebaigtus darbus, išsiaiškinti, kas gi suformavo jį tokį, koks buvo.

A. Lukošiuonas gimė 1934 m. sausio 15 d. Žemaitijos centre, Telšių apskr., Tryškių miestelyje, vėliau gyveno pačiuose Telšiuose. Tėvas Aleksas Lukošiuonas buvo išprusęs žmogus, baigęs Belvederio pienininkystės mokyklą ir visą laiką dirbęs pienininku. Motina Sofija Lukošiuonienė šeimininkavo namuose. Taigi vaikystė buvo jauki ir soti. Tokioje aplinkoje augo guvus ir žingeidus vaikas. Kaip pasakoja žmona Laimė, Algimantas pradėjo skaityti gana anksti — 3—4 metų. O vėliau jį patraukė „Kario“ ir „Trimito“ komplektai, kuriuos rasdavo užsilipęs stalčiais pačiame lentynų viršuje. Ten pat atsigulęs ir skaitydavo. Su senelės namais Sukončiuose (keli kilometrai nuo Tryškių) susiję ne tik patys gražiausi, bet ir patys šurpiausi Algimanto prisiminimai: ten slinko jo laimingos vaikystės dienos, ten 1944 m. žuvo ir tėvas (L. Lukošiuonienės žodžiais, buvo sušaudytas bolševikų).

1945 metais kartu su motina persikėlė į Kauną, kur praleido sunkius pokario metus. Čia 1952 m. Algimantas baigė 4-ąją Kauno gimnaziją. Tais pačiais metais padavė pareiškimą į Vilniaus universitetą, bet čia nesimokė, o įstojo į Leningrado kultūros institutą, kurį baigė 1956 m.

Didžiąją savo gyvenimo dalį A. Lukošiuonas susiejo su LTSR valsty-

² L. Lukošiuonienės atsiminimais apie vyrą naudojamos ir toliau.

bine respublikine biblioteka. Čia jis išdirbo beveik 25 metus (1956—1980 m.). 1956—1959 metais buvo vyresnioju bibliografu, 1959—1960 m. — biuletenio „Bibliotekų darbas“ redakcijos nariu, 1960—1969 m. — Lituanistikos skyriaus vedėju, o nuo 1969 m. iki 1980 m. — direktoriaus pavaduotoju mokslo reikalams. Nuo 1980 m. iki gyvenimo pabaigos A. Lukošius ejo Lietuvos knygų rūmų direktoriaus pareigas. Nuo 1981 m. lygiagrečiai dirbo pedagoginį darbą — dėstė Kultūros darbuotojų tobulinimosi institute.

Dirbti A. Lukošiusui sekėsi. Jis buvo iniciatyvus, kartu mokėjo vertinti tai, ką kiti sukūrė. Stai kaip apibūdinamas jo, kaip Knygų rūmų direktorius, darbas 1986 m. rašytoje charakteristikoje-atsiliepime: „... Jis kuria naujas ir tęsia buvusio Knygų rūmų direktoriaus A. Ulpio suformuotas geras darbinės tradicijas, kvalifikuotai ir kūrybiškai sprendžia įvairius klausimus, profesionaliai tvarko sudėtingą ir įvairiapusį Knygų rūmų darbą, pradedant gamybiniu — spaudos statistika, nacionaline ir valstybine bibliografija, centralizuotu katalogavimu, spaudinių archyvu ir t. t., ir baigiant ūkiniu — naujos spaudinių saugyklos statyba, pastatų estetinė išvaizda, švara, tvarka ir pan.“³ Čia pateikta ištrauka rodo, kad buvusiam ilgamečiui bibliotekos darbuotojui reikėjo daug kur persiorientuoti, kitaip pažvelgti į, atrodo, pažįstamą, bet kartu ir labai savitą Knygų rūmų darbą. Reikėjo daug skaityti, semtis patyrimo ir vietoje, ir kitur. A. Lukošiusas gilinosi į įvairias problemas pats ir vertė tai daryti kitus, tačiau visada taktiškai, jautriai. Dėl to jį gerbė ir vadovai, ir pavaldiniai. Kaip prisimena bendradarbiai, kartais jam, jautriam žmogui, buvo sunku ką nors sudrausminti ar nubausti. Jei to prireikdavo, labai sielodavosi. Matyt, dėl to kai kuriose charakteristikose A. Lukošiusui buvo rekomenduojama konkrečiau ir operatyviau tvarkyti kai kuriuos darbo barus, griežčiau kontroliuoti įsakymų vykdymą ir pan.⁴

A. Lukošiuso veikla pagal to meto kriterijus buvo deramai įvertinta. Jis turėjo beveik visus bibliotekiniams elitui būdingus apdovanojimus: 1975 m. jam suteikiamas Lietuvos nusipelnusio kultūros ir švietimo darbuotojo garbės vardas, jis apdovanotas AT Prezidiumo, Kultūros ministerijos, Valstybinio leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komiteto garbės raštais, „Spaudos žymūno“ ženkleliu. Tačiau A. Lukošiusas netapo sustabarėjusiu biurokratu, nes visur viršų ėmė jo demokratiškas, geras būdas, meilė gimtajam kraštui, savo kolektyvui ir kiekvienam jo nariui. Sunkią valandą nedvejodamas ištiesdavo pagalbos ranką. Be kitų apdovanojimų, dar turėjo ir donoro ženklelį su ryškiu kraujo lašu; šį ženklelį ir nešiojo atlape. Kai pačiam A. Lukošiusui reikėjo perpilti kraują, donorais tapo jo bendradarbiai. Taigi širdis už širdį, o ne akis už akį.

A. Lukošiusas troško žinių, domėjosi literatūra, Lietuvos praeitimi ir nūdiena. Jį ypač jaudino kraštotyros problemos, kurioms tyrinėti buvo parengęs mokslinio tyrimo darbų planą. Tam įstojo į Vilniaus universite-

³ Iš A. J. Lukošiuso asmens bylos, saugomos Lietuvos knygų rūmuose.

⁴ Ten pat.

to neakivaizdinę aspirantūrą, kurią baigė 1977 metais. Dėl įvairių darbų pertekliaus disertacijos neapgynė, tačiau, vadovaujamas prof. L. Vladimirovo, vėliau prof. V. Žuko ir Mokslinės informacijos katedros kolektyvo, papildė savo mokslinio ir praktinio darbo įgūdžius. Kraštotyros idėjas diegė ir būdamas paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos metodinės komisijos pirmininku.

A. Lukošiusas domėjosi įvairių šalių bibliotekiniu ir bibliografiniu patyrimu, propagavo Lietuvos knygą užsienyje. Ypač glaudžius ryšius palaikė ne tik su TSRS, bet ir su VDR, Bulgarijos, Lenkijos bibliotekomis, ne kartą jose lankėsi. Stengėsi mokytis kalbų. Tai liudija anglų ir lenkų kalbų atestavimo dokumentai, paskutinį kartą sudaryti 1990 m. balandžio 10, 11 d.⁵, jau sunkiai sergant.

A. Lukošiuso erudicija, kompetencija neliko nepastebėtos. Jis įtraukiamas į plačią kultūrinę visuomeninę veiklą: buvo Valstybinės tarpžinybinės bibliotekų komisijos narys bei šios komisijos bibliografinio darbo, kraštotyros darbo koordinavimo, specialiųjų ir mokslinių bibliotekų veiklos koordinavimo tarybų narys, savanoriškos knygos bičiulių draugijos prezidento narys, „Kultūros barų“, „Naujų knygų“, „Knygotyros“ redakcinių kolegijų narys, „Minties“ leidyklos Mokslinės tarybos narys. Mus ypač domina A. Lukošiuso, kaip knygotyros specialisto, veikla. Jam dėkingas „Knygotyros“ redakcijos ir autorių kolektyvas, kad, būdamas be galo užimtas, sugebėjo patarti, padėti.

Sia proga plačiau aptarsime A. Lukošiuso parašytus darbus, į kuriuos jis įdėjo dalį savo širdies šilumos ir kuriuose kaip koleidoskope matyti nueito kelio ir gyventos epochos specifika.

A. Lukošiuso spausdintą palikimą sudaro 189 darbai (15 atskirų leidinių, 156 straipsniai, 13 jo redaguotų darbų, 5 vertimai)⁶.

Pagal tematiką A. Lukošiuso darbus galima būtų skirti į kelias tarpusavyje susijusias grupes. Tai daugiausia bibliotekinėms, bibliografinėms ir kraštotyros problemoms skirti darbai. Vieni iš jų nagrinėjo praėjusių dienų aktualijas ir buvo reikalingi tik tuo metu, o kiti liks svarbūs ir istorijai kaip tam tikros epochos bibliotekinio ir bibliografinio gyvenimo liudininkai.

A. Lukošiusas pradėjo rašyti 1956 m. Dauguma pradinio etapo straipsnių ar atskirų leidinių susiję su jauno specialisto bibliografo darbo pradžia. Tai nedideli literatūros sąrašai, plakatai, skaitymo planai⁷. Nuo 1957 m. A. Lukošiusas pradėjo rašyti apie kai kurių bibliotekų (Ariogalos, Kauno, Valstybinės respublikinės)⁸ darbo patyrimą.

⁵ Iš A. J. Lukošiuso asmens bylos, saugomos Lietuvos knygų rūmuose.

⁶ Algimantas Lukošiusas: Bibliografija, 1956–1983 / Sudarė D. Gineitienė, red. A. Girdžiuvienė. — V., 1984. — 34 p. — Mašinarštis; Reginos Digimienės parengta A. Lukošiuso darbų kartoteka saugoma Lietuvos knygų rūmuose. Už leidimą naudotis šiais darbais nuoširdžiai dėkoju.

⁷ N. A. Ostrovskis (1904–1936): Literatūros paroda. Plakatas. — K., LTSR valst. resp. b-ka, 1956. — 1 lap. — 2000 egz.; Už sporto masiškumą ir meistriskumą: Rekomend. lit. r-klė. — K., 1957. — 59 p. — 3000 egz.

⁸ Kaip dirba kai kurios kaimo bibliotekos Ariogalos rajone // Bibliotekų darbas. —

Vėliau darbai tobulėjo, jų problematika plėtėsi. Kartu su kitais Respublikinės bibliotekos darbuotojais A. Lukošiusas parengė „Kaimo bibliotekos katalogą“ (1961. 435 p.), drauge su V. Vilnonyte sudarė bibliografinę rodyklę „Petras Cvirka“ (1974. 632 p.).

Bibliografinio darbo patirtis praverė recenzuojant respublikoje išleistus bibliografinius leidinius. A. Lukošiusas aptarė spaudoje visus pagrindinius bibliografinius darbus, kartu juos ir populiario. Svarbiausias iš jų — nacionalinės bibliografijos tomas, skirtas 1547—1861 m. išėjusioms lietuviškoms knygoms⁹. Recenzijoje buvo pabrėžta ypatinga šios rodyklės svarba Lietuvos mokslui ir praktikai. A. Lukošiusas išsamiai recenzavo ir P. Naujokaičio parengtą rodyklę „Pedagogika ir metodika, 1940—1965 m.“ (K., 1968)¹⁰, S. Lyrovienės ir V. Lyrovo sudarytą bibliografinį darbą „Lietuvių grožinė literatūra TSRS tautų kalbomis“ (V., 1968)¹¹.

A. Lukošiuso dėmesį visada traukė kraštotyros bibliografija. Tuo metu buvo išleistos rodyklės, skirtos Šiauriam, Druskininkams, Raudondvariui ir kitoms vietovėms. Jas recenzavo A. Lukošiusas¹². Šios recenzijos buvo parašytos dalykiškai, atskleista temos svarba, išanalizuoti sudarymo metodikos privalumai, geranoriškai ir taktiškai nurodyti trūkumai. Tačiau spaudoje pasirodė ir griežtesnių A. Lukošiuso atsiliepimų apie leidinius, matyt, neatitikusius recenzento ir platesnės bibliografinės visuomenės to meto požiūrio¹³. „Vieno leidinio trūkumai“ — taip pavadinata kapitalinio bibliografinio darbo „Grožinė literatūra“ (V., 1961. 476 p.) recenzija. Joje kažkodėl minimi vien trūkumai, kurie vietomis suvokiami ir subjektyviai. Tačiau išvadose nelauktai teigiama, kad tai — svarbus leidinys.

Nuo 1964 m. A. Lukošiusas vis labiau ima domėtis kraštotyra. Tai, matyt, lėmė jo pamėgtas darbas Respublikinės bibliotekos Lituaniistikos skyriuje. Pradėjęs nuo įvairiems Lietuvos regionams skirtų darbų recenzijų, „Bibliotekų darbe“ (1964. Nr. 2. P. 34—35) jis recenzuoja pirmąjį kraštotyrininkų leidinį „Kraštotyra“ (V., 1963). Nuo to laiko ši tema A. Lukošiusą domino visą gyvenimą. Kraštotyros, ypač bibliotekinės, klausimais parašyta metodinių nurodymų, rekomendacijų, mokslinių pranešimų: pradedant nurodymais bibliotekos istorijai rašyti (V., 1966. 3 p.), kraštotyrinio bibliotekų darbo apžvalgomis (B-kų darbas.

⁹ Tomonis S., Lukošiusas A. Rec. kn.: Lietuvos TSR bibliografija: Serija A. Knygos lietuvių kalba. T. 1. 1547—1861. — V., 1969 // Knygotyra. — 1972. — T. 2. — P. 187—189.

¹⁰ Bibliotekų darbas. — 1969. — Nr. 7. — P. 22—23.

¹¹ Knygotyra. — 1970. — T. 1. — P. 129—133.

¹² Lukošiusas A. Gerai, bet galėjo būti geriau...: [Rec. kn.: Knizikevičienė B., Montvilaitė N. Šiauliai (1944—1964)] // Bibliotekų darbas. — 1964. — Nr. 11. — P. 32; Lukošiusas A. Kurorto bibliografija: [Rec. kn.: Petrauskas A. Druskininkai — seniausias Lietuvos kurortas. — Druskininkai, 1967] // Bibliotekų darbas. — 1968. — Nr. 3. — P. 34; Lukošiusas A. Kauniečių kraštotyrininkų leidinys: [Rec. kn.: Raudondvaris. — K., 1969] // Bibliotekų darbas. — 1969. — Nr. 6. — P. 33.

¹³ Bibliotekų darbas. — 1962. — Nr. 3. — P. 26—27.

1966. Nr. 8. P. 1—2) ir baigiant pranešimais mokslinėse konferencijose (Kraštotybinės bibliografijos ir kraštotybinio bibliotekų darbo problemos respublikoje. V., 1968. [2], 18 p.). Bene ryškiausiai ir labiausiai argumentuotai kraštotyros darbo tikslus ir uždavinius bei su tuo susijusias konkrečių bibliotekų funkcijas A. Lukošius nubrėžė pranešime, skaitytame trečiojoje Lietuvos bibliotekininkų mokslinėje konferencijoje 1976 m.¹⁴ Čia glaustai išdėstytos mintys apie kraštotyros darbo organizavimą Lietuvoje, jo sistemą, pradedant to darbo vertinimu, perspektyvų nubrėžimu ir baigiant koordinacinių ir metodinių centrų respublikoje (Valst. resp. b-ka), zonose (viešosios b-kos), rajonuose (rajonų centrinės b-kos) tyrimu. Jau 1977 m. A. Lukošius siūlė sudaryti respublikos bibliotekų kraštotyros darbo koordinacinį planą (p. 82). Tuo metu, jau besibaigiant aspirantūros laikui, matyt, buvo susumuojami, apmąstomi šio svarbaus darbo baro uždaviniai.

Daug jėgų ir triūsų paskyręs Valstybinei respublikinei bibliotekai A. Lukošius savo pastabių žvilgsniu užfiksavo svarbiausius šios įstaigos darbo ir kultūrinio gyvenimo ypatumus. Bibliotekos rūpesčiai buvo ir jo, kaip vieno iš vadovų, rūpesčiai. Neliko nepaminėti bibliotekos veteranų, didelių eruditų V. Steponaičio, V. Jurgučio, S. Tomonio gyvenimo ir veiklos jubiliejai¹⁵, buvo rašoma ir apie pačios bibliotekos įvairius darbo barus, bibliografinį, kraštotyros, metodinį darbą. Bibliotekos 50-mečio ir 60-mečio progomis paskelbti straipsniai „Bibliotekų darbe“ (1969. Nr. 7. P. 10—13), „Svyturyje“ (1979. Nr. 4. P. 5), „Sovetskaja Litva“ (1979. Vas. 1) ir kt. Šiai bibliotekai 1969 m. A. Lukošius kartu su kitais autoriais paskyrė ir atskirą leidinį¹⁶, o 1979 m. mokslinėje praktinėje konferencijoje skaitė pranešimą „LTSR valstybinė respublikinė biblioteka — nacionalinė knygų saugykla ir informacijos apie respubliką centras“¹⁷. Jame buvo kelta problema, kaip sujungti nacionalinėje bibliotekoje bibliotekines ir valstybines bibliografijos funkcijas (ši problema ypač išryškėjo šiuo metu), nuodugniai aptarti nacionalinės bibliotekos ypatumai, jos funkcionavimas, valdymas, sąveika su kitomis bibliotekomis ir artimiausiomis jos veiklai institucijomis (pirmiausia su Knygų rūmais). Pranešimo buvo glaustai apibūdintos nacionalinės bibliotekos funkcijos: 1) ji yra nacionalinės spaudos saugotoja, 2) didžiausia mokslinė, universali, visiems prieinama biblioteka, 3) informacijos ir bibliografijos, ypač rekomendacinės, centras, 4) bibliotekų metodinės veiklos, jos

¹⁴ Kraštotybinės bibliografijos ir kraštotybinio bibliotekų darbo uždaviniai respublikoje, sprendžiant aktualius komunistinio auklėjimo ir vietinių resursų panaudojimo klausimus // Trečioji Tarybų Lietuvos bibliotekininkų mokslinė konferencija: Pranešimų tezės. Vilnius, 1976 m. gruodžio 9—10 d. — V., 1976. — P. 80—82.

¹⁵ Jurgaitis V., Mituzienė B., Lukošius A. Prasmingo darbo metai: [V. Jurgučio gimimo 60-osioms metinėms] // Bibliotekų darbas. — 1968. — Nr. 11. — P. 24—25.

¹⁶ Respublikinė biblioteka, 1919—1969: [Jubiliej. leid.] / Sudarė ir red.: S. Elsbargas, A. Lukošius, S. Skrodenis. — V., 1969. — 162 p., iliustr., 5000 egz.

¹⁷ LTSR valstybinė respublikinė biblioteka — nacionalinė knygų saugykla ir informacijos apie respubliką centras // Nacionalinės bibliotekos veikla brandaus socializmo sąlygomis ir raidos problemos: Mokslinės praktinės konf. pranešimų tezės. Vilnius, 1979 m. kovo 2 d. — V., 1979. — P. 11—14.

koordinavimo centras, 5) respublikos bibliotekų mokslo tiriamasis centras, 6) centralizuoto bibliotekinio aptarnavimo centras. Prie šių funkcijų vykdymo daug prisidėjo ir pats A. Lukošius.

Dirbant Respublikinėje bibliotekoje, buvo išvažinėta visa respublika, lankytasi net mažiausiose kaimų bibliotekose. Antai straipsnyje „Iš metodisto bloknoto“ analizuotos Alytaus, Kretingos, Molėtų, Ramygalos, Raseinių bibliotekos, pateikta pastabų ir pasiūlymų, kaip gerinti šių bibliotekų darbą¹⁸. Taigi nesibodėta ir išsprusiam humanitarui, atrodytų, ne itin kūrybingos veiklos.

Septintojo dešimtmečio viduryje A. Lukošius publikacijose ryškėja bendradarbiavimo su užsienio šalimis problematika. Tam sudarė sąlygas išvykos į užsienį, draugiškų ryšių užmezgimas su Berlyno, Sofijos, kai kuriomis Švedijos bibliotekomis. Šia tema pasirodė straipsnių ne tik Lietuvoje, bet ir bulgarų, vokiečių spaudoje. Keli iš jų skirti Berlyno bibliotekos veiklai. Ne kartą rašyta ir apie šios bibliotekos direktorę daktarę F. Krauzę, su kuria straipsnio autorių siejo nuoširdi draugystė. Skelbta medžiagos apie kitas VDR bibliotekas¹⁹. 1979 m. pasirodė straipsnis apie Bulgarijos Kirilo ir Metodijaus bibliotekos veiklą²⁰.

Gana ryškus gyvenimo etapas susijęs su dalyvavimu Tarptautinės bibliotekinių asociacijų federacijos (IFLA) sesijose. Apie jas parašyti keli straipsniai²¹. 1977 m. paskelbtas straipsnis (kartu su K. Sinkevičiumi) apie Briuselyje vykusią 43-ąją IFLA sesiją, skirtą federacijos įkūrimo 50-osioms metinėms, 1979 m. — apie 44-ąją sesiją, vykusią Cechoslovakijoje. Aprašytos ir IFLA 45-oji bei 47-oji sesijos, vykusios Kopenhagoje ir Leipcige. Sesijose A. Lukošius aktyviai dalyvavo, pasisakė įvairiais klausimais, dėl to ir straipsniuose perteikta ne tik įdomių kelionių ir pažinčių įspūdžių, bet ir išdėstytas mokslinis praktinis požiūris į sesijose svarstytas problemas.

Nuo 1979 m. A. Lukošius žvilgsnis krypsta į Lietuvos knygų rūmus. Šios įstaigos darbu susidomėta anksčiau, recenzuojant jos leidinius ir populiarinant kitokią veiklą („Svyturys“. 1964. Nr. 12. P. 20—21). 1979 m. A. Lukošius sveikino tuometinį Knygų rūmų direktorių A. Ulpių 75-ųjų gimimo metinių proga (Kultūros barai. 1979. Nr. 2. P. 75), o jau 1980 m. pats pradeda vadovauti Knygų rūmams, imasi svarstyti jų veiklos perspektyvas, kelti problemas.

Lietuvos nacionalinės ir valstybinės bibliografijos klausimai dažnai buvo svarstomi sąjunginiuose respublikų knygų rūmų direktorių pasitarimuose, kuriuose A. Lukošius skaitydavo pranešimus. Antai 1980 m.

¹⁸ Lukošius A., Vanagaitė J. Iš metodisto bloknoto // B-kų darbas — 1960. — Nr. 3. — P. 36—37.

¹⁹ Aus der Freunde Sicht = [Bičiulių akimis] // Der Morgen, Berlin. — 1979. — März. — S. 4; Фридель Краузе // Сов. Литва. — 1974. — 17 сент.

²⁰ Bulgarų nacionalinės kultūros židinytis // B-kų darbas. — 1979. — Nr. 2. — P. 35—36.

²¹ Pasauliniame bibliotekinių kongrese // B-kų darbas. — 1977. — Nr. 12. — P. 28—30; IFLA 44-oji sesija // B-kų darbas, — 1979. — Nr. 1. — P. 35—36; IFLA 45-oji sesija Danijoje // B-kų darbas. — 1980. — Nr. 1. — P. 32—34; ir kt.

spalio 14—15 d. sąjunginėje konferencijoje, skirtoje bibliografijos problemoms, A. Lukošius nagrinėjo Lietuvos valstybinės bibliografijos vaidmenį respublikos informavimo sistemoje. Šis pranešimas publikuotas²².

Devintajame dešimtmetyje parašė keletą straipsnių į „Tarybų Lietuvos enciklopediją“ (T. 1—3) apie šiuolaikinę Lietuvos periodinę spaudą, Knygų rūmus, Bibliografijos institutą. A. Lukošius yra redagavęs 13 bibliotekinei ir bibliografiniai praktikai skirtų knygų, respublikinių konferencijų medžiagas ir kitus rinkinius. Iš jų minėtini: „Kalbininko Kazimiero Jauniaus rankraštinis palikimas: Katalogas ir publikacijos“; „Spaudos statistika“, 1977—1980 m., 1981 m.; S. Tomonio, M. Visockaitės, P. Mikelnkaitės parengta rodyklė „Lietuvių literatūra“ (M., 1978. 304 p., rusų k.).

A. Lukošiusui buvo nesvetimas ir vertėjo darbas. Kartu su kitais vertėjais jis parengė leidinį „Kaimo biblioteka“²³.

Taigi Algimantas Lukošiusas buvo humaniškas, aukšto intelekto žmogus, ištikimas draugas, mylintis vyras ir tėvas. Gausūs darbai, susiję su Lietuvos kultūros, bibliotekų, kraštotyros barais, rodo A. Lukošiuso darbštumą, sugebėjimą būti pirmose pozicijose, iškilti virš gyvenimo kasdienybės, pastebėti, kas vienu ar kitu metu yra svarbiausia. Jaunas, mielas, gerbiamas draugų ir bendradarbių A. Lukošiusas išliks mūsų atmintyje, o jo darbai padės išryškinti tam tikrus sudėtingus Lietuvos kultūros istorijos etapus.

Vilniaus universiteto
Knygotyros katedra

Iteikta
1990 m. lapkričio mėn.

²² Zr. kn.: О совершенствовании библиографической работы в страже... — М., 1981. — С. 76.

²³ Kaimo biblioteka: Kaimo bibliotekininko vadovas / Vertė iš rusų k. ir pritaikė Lietuvos sąlygoms... A. Lukošiusas ir kt. — V, 1960. — 326 p.